

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pismen ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, dovek posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 4586

Mir ljudem na zemlji...

Praznik miru, dobre volje in duhovnega zbiranja je pred durmi. Ni ga, ki bi se zavestno upiral temu razpoloženju v dneh večvečenja Ljubezni na svetu. Težnja po miru in sreči je vsajena v srce vsakemu človeškemu bitju takoj ob rojstvu ter ga spremlja kot usoda na vsej življenjski poti.

V tem času se zgane po svetu nešteto usmiljenih rok, pripravljenih brisati solze in lajšati trpljenje milijonom trpinov, ki si ne morejo pomagati iz lastne moči.

Tudi v vrstah slovenskega učiteljstva je to čustvo dolžnosti do trpečih bratov vzbudilo letos posebno vneto za otiranje njihovih solza. Na nešteti šolah tekmujejo zlasti naše kolegije z učenci in učenkami v tem samaritanskem delu. Povezanost vseh narodno čutečih src z najbednejšimi v našem rodu, zlasti z malimi siromaki ob naših mejah, se ni pokazala v zadnjih dvajsetih letih še nikdar tako krepka in enodušna, kakor prav v teh dneh. Val bratstva in samaritanske dolžnosti je zajel slovensko učiteljstvo z močjo, ki nima primere v zgodovini našega stanu.

Val bratstva in ljubezni! Učitelji se čutimo po njem objeti. Naše poslanstvo je odrejeno in možno samo po njem: z njim stoji in pade. Že zgolj nagonsko čuti to vsak poklican in nepoklican vzgojitelj. Ni vzgoje brez ljubezni; izločimo iz svojega dela ljubezni, v tistem trenutku postanemo dreserji in rokodelci, ne vzgojitelji, marveč nasilniki in maščevalci.

Toda prav tako, kakor so za pravo vzgojno delo nujno potrebni medsebojna predanost, zaupanje in spoštovanje med vzgojiteljem in gojencem, med učiteljem in učencem, istotako mora stati tudi vsa okolica adekvatno ob strani obema činiteljema, ki delata na novem, boljšem rodu.

Učitelj je tudi samo človek ter ne more prestopati šolskega praga z vedrim duhom in srcem, polnim usmiljenja in ljubezni, če se zgrinja za njim val sovraštva in maščevalnosti, če mu beda in vsakdanje težke skrbi grene sleherno minuto njegovega življenja.

Ob uri praznika miru in ljubezni občuti tak učitelj dvojen nemir v svoji notranjosti, obdajajoča ga sovražnost postaja v teh dneh neznosnejša in strahotnejša kot kdaj koli. Njegova težnja po ljubezni in človeškem razumevanju po eni strani, po drugi pa obupna resničnost njegove okolice mu ertata prežalostno sliko neskladnosti in zlih slutenj. Skoraj istočasno padajo v ljubezni oznanjujoč glas božičnih zvonov tudi temne grožnje, ki ne obetajo nič dobrega. Brez upa in miru zre v oči svoje rodne dece, ki dviga polna pričakovanja nedolžne poglede k svojemu roditelju.

Težko človeku, ki mu tudi poezija božične noči ne more olajšati niti za trenutek njegovega življenja, ki ne more zadržati strupenega diha sovraštva in zasledovanja. »Glej učitelja!« ki s sklonjeno in ponižano glavo potuje že tri rodove po blatnih in trnjevih poteh Sentflorijanije, pripravljene vsak čas zalučati vanj kamen, da s tujo »krivdo« potolaži svojo lastno vest. V rednih periodah odmeva zopet in zopet: »Molči in služi! Ne spodobi se hlapcu, da misli in preudarja, še manj pa, da vrši svoje delo po lastnem preudarku!«

Sentflorijanska dolina hoče, da vzgaja njen zarod hlapec, da se lahko zgraža nad hlapčevskim rezultatom njegove vzgoje. Na ramena mu naklada greh, da je podan s tem dokaz grešnika. Ob takih urah grenkega razmišljanja tudi božični zvonovi ne prinašajo olajšanja v razbolelo dušo.

Poslušam lepo zveneče besede, a ne morem jim verjeti; za njimi se reži obraz, ki ne obeta dobrega.

Tudi letošnji Božič, poln pričakovanja in tajnih želja, bo prešel in nas pustil omahujoče in brez vere v vseobjemajočo ljubezni.

Tudi letošnje naše božično darilo je ostalo samo obljubljeno, malodušno se oziramo v bodočnost, ki naj nam da to, kar nam je obetal Božič pred nami. Za nami je leto, ki nam sklonjenih hrbtenic ni zravvalo; polni skrbi stopamo skozi nižja vrata v negotovo bodočnost.

Kolikor smo mogli, smo dali; skušali smo tudi v tem letu — in zlasti v tem letu — otirati tuje solze, lastnih nam ne briše nihče.

Bodi mir na zemlji vsaj tistim, h katerim smo pristopili z bratovsko roko!

Složnost ustvarja — nestvarna opozicija ruši

Pametne misli podeželskega učitelja o kritiki in opoziciji v JUU

Ni mi treba poudarjati, da je osnovno načelo vsake organizacije složnost; vsi člani morajo doprinesati žrtve za posameznika, poedinec pa za skupnost. Kjer ni te pripravlenosti žrtvovanja za vsakega člana, kjer ni resnične složnosti med poedinci, tam ne predstavlja organizacija mnogo, ker ni enotna in udarna. Najlepše potrdilo za to nam nudijo zadruge, ki so sad tega gesla in so se razvile do današnje veličine. Na drugi strani pa vidimo, da so propadle vse one edince, v katerih ni bilo resnične notranje skupnosti, kjer je lahko en član živeti na račun drugega. V isti meri kot za zadruge velja povedano za našo organizacijo. V njej so včlanjeni učitelji iz vseh delov naše države, ne glede na pripadnost temu ali onemu svetovnemu nazoru. JUU je stanovska edinica in v njej morajo stanovski člani in stanovskim interesom biti podrejeni vsi drugi interesi. Najhujši razdiralec je strankarstvo. Če ves problem nekoliko premislimo, moramo priznati, da je vsak pameten in zdrav politični nazor spoštovanja vreden. Vsakdo je lahko ne glede na svojo politično opredeljenost najboljši tovariš in član, ker ne smemo gledati na življenjske, posebno še na socialno-družbene probleme s političnega, temveč s stanovskega vidika. Doseči moramo, da bo stanovska zavest močnejša od politične pripadnosti, da bomo najprej in z vsem srcem učiteljski tovariši in šele potem pristaši raznih političnih strank. Prednjačiti mora resnična složnost ter stanovska učiteljska zavest in odgovornost.

Za vzor zavesti in odgovornosti do svojega stanu naj nam bo holandski kmet. Naj navedem primer: Ceste na Holandskem ne gredo skozi vasi, v nje vodijo le dovozi z glavnih cest. Kmetje pripeljejo zjutraj mleko in poljske pridelke na ta križišča in jih pustijo tam brez nadzorstva. Zadržni avto pobere vse in odpelje v mesto. In nikoli se ne dogodi, da bi nekdo kaj ukradel, ali da bi nastali spori med zadruge in člani glede kvalitete in kvantitete. Drug primer: Govoril sem z nekim nadzornikom amsterdamskih cestnih železnic. Na tramvajih ni sprevednikov in se vendar zelo redko zgodi, da bi se nekdo vozil brez karte, ki jo mora vsakdo sam kupiti v avtomatih. Vsak državljan ima toliko državljanske in skupnostne zavesti, toliko praktične razsodnosti, da ve, da z osebnim koristolovstvom škoduje splošnemu blagostanju in posredno samemu sebi.

Povrnimo se k nam! Najprej moram ugotoviti, da pri nas še ni dovolj razvita »skupnostna« zavest odgovornosti. Mnogo jih je še med nami, ki sploh niso člani organizacije, njih število gre v stotine. Če jih vprašate zakaj, vam bodo odgovorili, da nimajo od organizacije nobenih koristi. Manjka jim čut odgovornosti, nesebična stanovska, skupnostna zavest. Če bi sami osebno tudi momentano ne imeli nobenih koristi, bi vendar morali vedeti, da temelji vsaka organizacija in vsi uspehi v tem, da ne iščejo člani vedno svojih lastnih ugodnosti in koristi, temveč pasivno in aktivno pomagajo zajednici v njenem boju za skupno in s tem posameznikovo korist. Sebičnost nima mesta v nobeni organizaciji, najmanj pa v naši. Najlepše pa je, da se vsi tisti takoj poslužijo vseh ugodnosti, ki jih je izvajala organizacija in njeni člani. Baš v današnjem času, ko nam je potrebna močna organizacija, bi ne smelo biti v naših vrstah toliko tihe in neme opozicije, ki jo tvori neorganizirano učiteljstvo. S svojo opozicijo škodujejo skupni stvari. To so tisti kritiki, na katere vsakdo kaže in ki predstavljajo našo nesložnost pred javnostjo, katera vidi le-te in s prstom kaže nanje in na nas, češ, glejte, saj so sami nesložni in needni, kako more govoriti organizacija v imenu vsega učiteljstva. Drugi faktorji izrabljajo tako opozicijo za boj proti celokupnemu učiteljstvu. Naša organizacija skuša izvojevati izboljšanje našega položaja. Trudi se doseči povišanje prejemkov, avtomatično napredovanje, ukinitvev celibata, učiteljsko stalnost, izenačenje prejemkov poročenih in neporočenih učiteljev, pravilnik k zakonu o ljudskih šolah itd., torej za materialne, moralne in socialne dobrine. Ali ni ravno pri stremenju za končno rešitvijo teh vprašanj potreben enoten nastop vsega učiteljstva?

Še hušja kot tiha, je glasna opozicija, če se poslužuje neobjektivnih metod. Opozicija je potrebna in mora biti v vsaki večji skupini. Kjer je več glav, je več misli. Vsi člani nikoli ne morejo priti do besede, zato govorijo v njihovem imenu delegati. Zopet je teh delegatov ali članov vodstva več. Vsaka glava je po svoje ustvarjena in tudi po svoje misli. Star pregovor pravi, da več glav več ve. Vsa-kokratna uprava dela, kakor misli, da je najboljša za skupno korist in poedince. Toda njih mišljenje ni vedno najboljša, ker nikdo ni nezmojljiv. Zato stopi vsako leto ali od časa do časa pred člane, da odobro ali grajojo nieno delo. Takrat je na mestu pametna kritika. Tu pričinja delo opozicije, ki ni sodelo-

vala pri sprejetju sklepov ter laže nepristransko ocenjuje delo uprave.

Naša organizacija ima letne banovinske in državne skupščine, kjer daje svoje delo v preudarek delegatom. Tu je sedaj polje za opozicijo, da stvarno, res nepristransko premotri delo uprave, pohvali kar je dobro in graja, kar je res slabo za celokupnost in posameznika. Toda kritika se mora naslanjati na stvarna dejstva, pretehtati mora vse činitele in šele po vsestranskem preudarnem delu sme in more izreči sodbo in pripombe. Nikoli ne sme temeljiti sodba na kakih izvenstvarnih in izvenstanovskih vidikih — političnih ali osebnih. Ako je kritika le pobijanje nasprotnika, je škodljiva, posebno še, če korenini v osebnem sovraštvu ali koristolovstvu. Zalibog, da je opozicijska kritika le prenogokrat udiranje po nasprotniku, ki ga hočemo onemogočiti. Tudi v naši organizaciji imamo tako žalostno poglavje nestvarne kritike. Lanska skupščina v Skoplju in letošnja v Zagrebu sta dovolj znana primera opozicije, ki ji ni do dejstev in stvarne kritike. Dejstva so pokazala, da ji ni bilo za pametno oceno, temveč le, da onemogoči reden potek. V to svrhu se je posluževala vseh dovoljenih in nedovoljenih sredstev, da vsaj onemogoči smotrno in razsodno delovanje večine.

Dobra in uvidevna kritika mora vedno priznati dobre strani in mora tudi odstopiti od svojih trditve, če vidi, da so napačne. Kritiki se ne sme sramovati odstopiti od svoje trditve, če je pozneje uvidel, da je napačna. Tudi ne sme vztrajati v kritiziranju nasprotnika, če uvidi, da dela dobro ter se mora ukloniti, ako vidi, da je s svojim mnenjem in manjšini. Ko spozna opozicija, da je njena trditve pobita s stvarnimi argumenti, se mora umakniti. Kričanje in razbijanje ni kritika. Opozicija na naši skupščini pa je postopala tako, ker ni mogla uveljaviti svojega mnenja po pametni, parlamentarni poti. Njej je bilo le

VSEBINA:

Mir ljudem na zemlji...

Složnost ustvarja — nestvarna opozicija ruši.

»Učiteljski tovariš« ob rojstvu »Martina Kačurja«.

Prof. Pavel Šivic, novi dirigent Učiteljskega pevskega zbora.

Nadučitelj Tomo Kurbus — 70-letnik.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Učiteljska tiskarna. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

do tega, da s kričanjem onemogoči delo, kar se ji je tudi posrečilo.

Skupščina je za nami. Ugotoviti pa moramo, da je negentlémansko postopanje opozicije imelo slab odmev v javnosti. Tako postopanje ne koristi splošnim interesom, temveč silno škoduje učiteljskemu ugledu. V dobrobit naše organizacije je, če ostane opozicija v mejah stvarnosti in resnice, če se poslužuje parlamentarne poti, da se slični izgredi ne ponovijo več.

V današnjih težkih časih je nujno potrebno, da strnemo naše vrste. Odpasti mora tiha opozicija ter morajo vsi učitelji, ki še niso člani vstopiti v našo organizacijo. Vsi eventualni pomisleki in užaljeni ponos naj ostanejo ob strani; osebne ambicije in koristi naj vsakdo podredi skupnim interesom. Na skupščinah pa se mora debata gibati v strogi objektivnosti, ter mora vsak kritik upoštevati koristi celokupnega učiteljstva in s svojim discipliniranim nastopom pokazati javnosti, da je učiteljstvo zrelo za vzgojo naroda. Vedno in povsod moramo s kritikom podpirati in ne rušiti zdrav napor aktivnih delavcev. Sodelujemo vsi pri reševanju premnogih perečih problemov.

S tem prepričanjem moramo stopiti vsi v novo srečnejše leto.

Vsem članicam in članom

vesele božične praznike in srečo v novem letu

želi

JUU sekcija za dravsko banovino

„Učiteljski tovariš“ ob rojstvu „Martina Kačurja“

Ob dvajsetletnici smrti Ivana Cankarja bo gotovo prav zanimivo pogledati, kako je sprejemalo učiteljstvo dela tega našega velikanca, to se pravi, posebno ona dela, ki so reševala prilike in neprilike učiteljskega stanu.

Ko je Slovenska Matica med svojimi publikacijami izdala Cankarjevo delo »Martin Kačur«, je prinesel leta 1907. »Učiteljski tovariš« o tem delu prav zanimiv članek, iz katerega se vidi, kako sta učiteljstvo in slovenska javnost takrat sprejemala Cankarja. Iz celotnega članka se pa vendar spozna, da je že takrat učiteljstvo deloma občutilo in vedelo, da Cankar s svojimi deli onemogoči učitelja, nego hoče z vso svojo umetniško silo pokazati na nezdrave razmere in sistem, ki je v tej dobi vladal na Slovenskem.

V članku je sicer tu in tam nekaj tona, ki liči na užaljenost, vendar pa izgleda, da hoče ob Cankarjevem delu pisec članka predvsem naglasiti bedno stanje, v katerem je živel takratni učitelj. Škoda pri tem je le, da članek ni tu dela jemal iz umetniške strani, nego je delo ocenjeval popolnoma iz realnosti, zato trdi med drugim:

»V takih razmerah so bile Kačurju takoj strte peruti idealnega poleta, delovanja, pesnikovanja; strta mu je bila mladost. Za kazen premeščen v neko pozabljeno luknjo, kakršnih je tudi več na Kranjskem in drugod, se iz samega dolgega časa ali iz obupa oženi in postane pijanec. Škoda, da ni povedal Cankar, odkod je jemal (Kačur) za pi-jajo denar.«

Tu opisuje avtor članka mizerne gmotne razmere učiteljskega stanu ter pravi, da je učitelj s svojimi pičlimi dohodki lahko kvečjemu vsakih 24 ur enkrat sit, ne pa pijan, posebno še, če ima družino.

Glede Kačurjeve ženitve piše članek »In slednjic še eno o Kačurjevi ženitvi in njegovem poznejšem delovanju. Zalibog, da je več takih nepremišljenih zakonskih »messalianca«. A kdo more zamerkiti samujoči in čisto tudi v slabih razmerah obupavajoči učiteljski pari, ako si želi z ženitvijo in z ženico izboljšati svoj neveseli položaj? Kdo je tisti, ki upa prvi zagnati kamen nanj? Pred

seboj vidi že žalostno perspektivo, da mora posiroveti, ali se popolnoma pokmetiti, kakor je storil župnik, ki je davno pred Cankarjevimi Kačurjem postal v svoji župniji pravcati — petrefakt. In vendar duhovniki sami radi poudarjajo, da so imeli boljše izobrazbo. V semenišču dobe širšo podlago za modroslovje in druge znanosti, pa jih je tako malo, da bi se pozneje posvetili kaki posebni stroki...»

Izmed učiteljstva tudi ne postanejo vsi okameneli Kačurji, dasi v najrazličnejših gnezdih na deželi, po trgih in mestih. Ne more se trditi, da zaostajamo glede javnega delovanja za drugimi stanovi...

Poteza, ki je pri Cankarju značilna. Ali se morda z ženitvijo res neha javno delovanje? Poznam kolege, ki so v zakonu šele napredovali in navzlic mnogoglavim družinam niso izgubili mladostnega poleta, marveč še danes z mladostnim poletom sučejo pero, skladajo pesmi, jih uglašajo, vodijo pevske zборе in druga idealna podjetja.

In Kačur je navzlic nedostatni vzgoji mislil, da bo tam zunaj na božjem soncu zastavil novo delo, pa je pozabil, da ga je svet prehitel. Odšel je sicer iz žalostne luknje, pa je spoznal na božjem soncu, da je zaostal, zaostal daleč za kolegi, daleč za svetom. Doslej je uravnaval svoje javno delovanje, a ga ni uravnaval; popolnoma je mož pozabil, da se učiteljevo delovanje začena v šoli. Solo je popolnoma zanemaril, ko je mislil samo na to, da vse dožene le s pokloni na vse strani. »Siromak!« so mu zabrusili v lice na novi službi. Ali bi bil morda Kačur boljši, ko bi imel obširnejši pogled v svet? Prav gotovo. Ali samostojnost človeka je stalna samo tedaj, ako je človek gmotno dobro podprt. Brez materialne samostalnosti ostane tudi mož z vseučiliškimi izpiti — samo marioneta v rokah raznih izkoriščevalcev. To je skrivilo hrbet Kačurju in ga skrivi marsikomu, ki ni Kačur.

Naravnost krasna so sklepna poglavja, umetniško logično dovršena. Čudno je le to, da so Cankarju vse ženske nečistnice. Tako hudo pač ne bo. Tudi med učiteljskimi lahko naštejemo dolgo vrsto gospodičen, ki jih ni